

OP REIS IN EIGEN STAD
EEN BERGWANDELING IN DE ANTWERPSE DISTRICTEN
*ALS MOZES NIET NAAR DE BERG KAN GAAN,
DAN MOET DE BERG NAAR ANTWERPEN KOMEN.*

EKEREN

Bilderdijkstraat (wijk Schoonbroek)

De Bilderdijkstraat hoort in feite niet echt meer thuis in het rijtje van de dijken, want het gaat om de Nederlandse letterkundige Willem Bilderdijk (Amsterdam 1756 - Haarlem 1831). Zijn naam is enkel te danken aan een geforceerd manoeuvre in 1937 om de vroegere 'Dijkstraat' uit schrik voor verwarring te vermijden met andere gelijknamige straten op Antwerps grondgebied.

Leugenberg

Dit toponiem duidt de verkeersweg aan, die van aan de Boerendijk te Ekeren eerst opklimt tot ter hoogte van de insgelijks Leugenberg geheten laaggelegen woonstraat, en dan weer afdaalt naar de Ekers-Hoevense grens. Van de woonstraat is de westzijde Antwerpen, de oostzijde Ekeren. Als veldweg loopt het tracé verder in de zuidelijke richting tot de achterzijde van de N-grens van de Tweekronenstraat.

Kattenberg

Waarschijnlijk afgeleid van 'vee'. zie Bergwandeling Antwerpen: 2 Linkeroever, bij de bespreking van Antwerpen, gebouwd op zeven bergen.

POLDERDORPEN en HET HAVENGEBIED

BERENDRECHT

Hagelberg: straat in de woonwijk Viswater (ca. 1969-1970) die genoemd werd naar de kapel van Onze-Lieve-Vrouw-van-de-Hagelberg, opgetrokken in 1732 als een bedevaartsoord.

De huidige Bosstraat heette in de 19de eeuw Kapellebaan. Toen hoorden drie verwante straatnamen bij elkaar want noordelijk gaf de huidige Kapelstraat uit op de Kapellebaan terwijl ten zuiden ervan lag het rustige Kapellevoetpad, dat ondertussen zijn oorspronkelijke vorm verloren heeft.

Kraaienberg (Berendrecht)

De naam van deze afgelegen straat, mag dan wel afgeleid zijn van een gevleugelde diersoort, maar pure poëzie kan je de verklaring niet noemen, want het gekrijs van deze zwarte gevederden houdt verband met een terechtstellingsplaats, meer bepaald een galgenveld dat hier heeft gelegen. Misschien om het akelige sfeertje wat in te dammen, heette het weggedeelte tussen de Kraaienberg en de Oude Broekstraat in de volksmond Konijnendreef.

De **Kruisberghoeve:** de oorsprong van de naam ?

'**Zevenbergen**' was de 18de-eeuwse wegbenaming voor de huidige Bosstraat, die een weinig ten noorden van de wijk Viswater ligt, en die in de 19de eeuw Kapellebaan heette. De oorsprong van de naam ? Op de weg naar Zevenbergen (in Nederland) ?

LILLO

De Onafhankelijkheidsstraat (i.v.m. 1830) heette in de 17de eeuw Nieuwe Kruisweg en in 1845 **Hogeweg**. (Lange) Hogeweg (zie Tolhuisstraat, Lillo)

OORDEREN

Hellingstraat, voorheen Hoogstraat

Om verwarring met straten in Antwerpen-centrum te vermijden, kregen enkele straten van de in 1929 geannexeerde Polderdorpen Oorderen en Wilmarsdonk een andere benaming, zelfs wanneer ze nauwelijks nog bestonden. Zo werd in 1937 de Hoogstraat in Oorderen de Hellingstraat.

WILMARSDONK

De dorpsnaam '**donk**' wijst op een verhoog in moerassen.

Hogeweg verdween onder een dikke laag zand bij de opspuiting van het dorp anno 1966.

ZANDVLIET

Konterscherp

Het betreft een verbastering van het Franse 'contr' escarpe', houdt verband met steile buitenhelling van de voormalige vestinggracht.

Hooge Maey is de naam voor het afvalpark.

MERKSEM

Geen bergen hier. Enkel een Groendalstraat

BORGERHOUT

Kattenberg

Lees: de Cattelberg. Deze is minder hoog dan het naburige Stuivenberg (dus minder dan 8 m).

Van Montfortstraat

Vader Van Montfort was geneesheer en burgemeester van Deurne-Borgerhout. Zoon Van Montfort maakte deel uit van de gemeenteraad en van het armenbestuur van Borgerhout.

DEURNE

Boekenbergpark

Oorsprong van de naam?

Muggenberg

Muggenberglei

BERCHEM

Berchem, lees: berg-heem

De naam van de voormalige gemeente en het huidige district van de stad Antwerpen is ontleend aan een berg-toponiem; maar niet zo origineel in de Nederlanden. De meeste Frankische dorpen hadden zich nedergezet op een heuvel en daarom noemen ook meerdere gemeenten 'Berchem', een samentrekking van 'Berg-heem'. 'Heem' (in het Duits 'Heim') betekent woonplaats.

De berg in kwestie droeg –jawel – de naam 'Stuivenberg'. Op een kilometer oostwaarts van de kerk lag het oude kasteel van Berchem op 9 m hoogte boven de zeespiegel, nog wat verder het Posthof op 8 m, terwijl de Leemstraat een meter lager ligt op 7 m. Wie van oost naar west ging, merkte de hoogte op, die zich aftekende van aan de Driekoningenstraat tot bij de Fierkensdijk.

De oude dorpskern heeft zich geschaard rond de Sint-Willibrorduskerk, die op een verhevenheid staat van 12 m. De 'berg reikte verder tot aan de Frederik de Merodestraat, met 10 m aan de rand van de Boomgaardstraat.

De laatste littekens van de oorspronkelijke dorpsaanleg van Berchem verdwenen op het einde van de 15de eeuw, wanneer de Mechelse baan dwars doorheen het stille dorpscentrum werd gelegd en er een 'straat' van maakte", aldus Floris Prims (*Geschiedenis van Berchem*, 1949).

Galgenberg

Op het einde van de huidige Generaal Lemanstraat, ter hoogte van de huidige Singel was er een Galgenberg. Een executieplaats wil ook misdadigers in spe afschrikken en dus etaleer je de terechtgestelden bij wijze van pedagogische afschrikking best op een platform, in dit geval een natuurlijke heuvel.

Wolvenberg

Haast onopvallend ingeklemd tussen de drukke verkeersaders van Ring en Singel ligt ter hoogte van het station van Berchem, het enige, kleine natuurgebied Wolvenberg (ca. 11 ha). Het is een restant van de 19de-eeuwse Brialmontvestingen dat na de aanleg van de binnenring of Singel in 1963 door de natuur heroverd werd. Het domein met hoogteverschillen, waterplassen en graslanden en verwilderde begroeiing vormt een dankbaar toevluchtsoord voor allerlei vogels. Het natuurgebied wordt beheerd door Vzw Natuurpunt terwijl de werkgroep 'Wolvenberg Natuurlijk' instaat voor het onderhoud. U kan er een bewegwijzerde wandeling doen.

Wie belust is op vervaarlijke verhalen over weerwolven komt hier bedrogen uit. De avonturen die met de naam 'Wolvenberg' te maken hebben zijn veel speelser en zachtaardiger. De leden van de 47ste scoutsgroep 'Artevelde' hadden hun lokaal in huis Posthof, dat eveneens moest wijken voor de Ring rond Antwerpen en waarvan de herinnering enkel nog verder leeft in de 'Posthoflei'. De jongste groep van de Wolfjes (wat overeenkomt met de 'Welpen' van nu) gingen wat graag spelen aan de vesten van de Brialmontomwalling. Maar vermits koene jongens liever niet met een verkleinwoord aangesproken... werd het een manhaftige berg.

Troyentenhoflaan: de Duivelsberg

De straatnaam moet je lezen als: 'Rooi einde'. Deze weg doorheen de oudste bossen van Berchem liep uit op de Duivelsberg op het Pulhof (ter hoogte ongeveer van het huidige Middelheimziekenhuis).

WILRIJK

Het boek Toponymie van Wilrijk (1967) geeft '(Grote en Kleine) Bergakker' thans langs weerszijden van Jules Moretuslei tussen Sint-Sebastiaan- Kerkhofstraat., 'Bergstraat' thans Sint-Bavostraat verwijzend naar 'Berg', de verhevenheid waarop de parochiekerk staat (denivellatie 4 à 5 m). 'Hoge Aardstraat' (1954; wijk Oosterveld/Els, 1 m hoger dan de Struisbeek) en nog enkele straten/percelen met Hoog-. Het laagste deel van Wilrijk is 'Hoogte' (= Kruishofstraat, grens met en - volgens de auteur - gezien vanuit Antwerpen!

Lage Hobokenseweg/Hoge Hobokenseweg

Sint-Bernardsesteenweg (voorheen Hogeweg van Hoboken):

Vermoedelijk in de 17de eeuw ontstaan van ter hoogte van de huidige Jan van Gentstraat. Op een plattegrond van 1678 van Verbiest staat een weg afgebeeld die vanaf het ZW-gedeelte van het Zuidkasteel zuidwaarts loopt, maar zich weldra in 2 splitst. De beide wegen die verder zuidwaarts het Hoog-Kiel en het Laag-Kiel doorkruisen, heten er resp. Hogeweg en Lageweg. Het meest noordelijk gedeelte verdween toen de Fransen hier hun scheepstimmerwerven bouwden.

Park Sorgvliet, met berg: waarboven templetje